

DE ECCLESIASTICA,
ET POLITICA
POTESTATE.

Liber unus.

ARGUMENTVM.

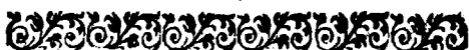
1. **I**urisdictio Ecclesiastica primario ac essentialiter Ecclesia; Romano autem Pontifici, atque aliis Episcopis ministerialiter tantum, sicut facultas videndi oculo conuenit.
2. Christus immediate, & per se clausus siue iurisditionem ordini hierarchico consulit per immediatam & realem missionem omnium Apostolorum atque discipulorum,
3. Ecclesia definitio, per causas essentielles.
4. D. Petrus est solummodo dispensator & caput ministeriale: Christus autem, Dominus absolutus, fundator, caput, & fundamentum essenziale Ecclesie: unde argumenta, quae ducuntur à capite ministeriali ad essenziale caput, fallunt à dicto secundum quid, ad dictum simpliciter.
5. In Ecclesia, status à regimine distinguitur: nam status monarchicus est ad unitatem atque ordinem vindicandum, necnon ad efficacem executionem canonum: regimen verò aristocraticum, propter salutare consilium, infallibilem providentiam, & constitutiones canonum: Ecclesia enim canone, non absoluta potestate regitur.
6. Infallibilis potestas discernendi aut constituendi

canones, toti Ecclesia, qua est columna & firmamentum veritatis, non vni & soli Petro competit: idque praxi Ecclesia comprobatur.

7. Explicatio huius textus Euangelii, Simon, ecce Sathanas expetiuit vos, vt cribraret sicut triticum, Ego autem rogavi pro te, vt non deficiat fides tua, &c.
8. Frequens celebratio conciliorum est simpliciter & absolute necessaria ad Ecclesiam melius sanctiusque regendam: & quo in casu bulla, ac decretales summorum Pontificum obligent.
9. Quousque plenitudo potestatis Papa se extendat, & quo in casu de canonibus conciliorum dispensare valeat.
10. Quaquam Ecclesia vni um habeat caput essentialiale, nihilominus in ratione exercitii, atque executionis regiminis, à Papa & à Principe politico differenter gubernatur.
11. Cum Ecclesia neque territorium, neque ius gladii habeat à Christo, & ad finem supernaturalem spiritualem tantum instituta sit, de mediis necessariis ad beatitudinem suam tantum & directiue, non coactiue pœnas temporales irrogando, disiudicat.
12. Princeps politicus, vt Dominus reipub. ac territorii, vindex est atque protector legis diuinae, naturalis & canonicae: Quare in eum finem leges figere & gladium distringere potest.
13. Princeps politicus vt Ecclesia protector & vindex canonum, iudex est legitimus appellationum quas ab abusu vocant: & hinc Ecclesia Gallicane libertates originem sumpserunt.

14. *Confutatio argumentorum, quibus absoluta potestas Romano Pontifici tribuitur.*
15. *In Concilio generali congregato, Papa habetur caput, quo ad verbi diuini predicationem, administrationem sacramentorum, & executionem canonum: minime vero quoad directionem, & potestatem coercitiuam in totum concilium.*
16. *Explicatio huius canonis, Nemo iudicabit primam sedem.*
17. *Causa finalis Ecclesie, qua est vita aeterna per bonum regimen, demonstrat Petrum esse per & propter Ecclesiam, sicut oculus per & propter hominem.*
18. *Quid sit Ecclesiam habere potestatem indirectam in temporalia: & solutio argumentorum contrariorum.*

DE ECCLESIASTICA,

ET POLITICA

POTESTATE.

Liber unus.

7. **V**VLGARE est, atque indubitatae fidei
 axioma, Deum & naturam, prius atque
 immediatius ad totum suppositum, quam ad
 aliquam partem suppositi, quamvis nobilissi-
 mam, intendere: eamque ob causam, faculta-
 tem videndi, exempli gratia, toti datam esse
 homini, ut per oculum, tanquam per organum
 & ministrum hominis exerceretur: nam ocu-
 lus per & propter hominem existit, Schola Pari-
 siensis hoc infallibili munita firmamento, con-
 gruentem ad mentem omnium antiquiorum
 doctorum Ecclesiae, perpetuo constanterque
 docuit, Christum fundando Ecclesiam, prius,
 immediatius, atque essentialius, claves, siue iu-
 risdictionem, toti dedisse Ecclesiae quam Petro:
 seu quod eodem redit, *Clavis toti contulisse Ec-
 clesiae, ut per unum ministerialiter exercerentur.*
 Quandoquidem, tota iurisdictio Ecclesiastica,
 primario, proprie, ac essentialiter Ecclesiae con-
 venit: Romano autem Pontifici, atque aliis E-
 piscopis, instrumentaliter, ministerialiter, &
 quo ad executionem tantum, sicut facultas
 videndi oculo. *Nemo itaque gloriatur in homi-
 nibus. omnia enim vestra sunt, id est, Ecclesiae, si-
 ve Paulus, siue Apollo, siue Cephas, siue mundus, si-
 ue*

ne vita, siue praesentia, siue futura: omnia enim sunt Ecclesia: Ecclesia autem Christi, Christus autem Dei 1. Corinthiorum 3.

2. Enimuero, cum Dominus nolter cap. 16. Matthæi, verbo futuri temporis clauis nomine totius Ecclesiæ B. Petro sic despondisset: *& ego tibi dabo clauis Regni caelorum, &c.* tum demum eas actu, ordini hierarchico confert, primum Matthæi 18. vbi Ecclesiam sibi sufficientem & architectonicen ita constituit, *dic Ecclesiae, &c.* secundo, per realem missionem: *Designauit Dominus & alios LXXII. & misit illos binos ante faciem suam, in omnem ciuitatem & locum quod erat ipse venturus* Lucæ 10. Similiter Ioannis 17. vers. 18 vbi paulo ante, vel statim post sacrae cœnæ celebrationem patrem suum pro Ecclesia sponsa hoc modo exorat. *Sicut me misisti in mundum, ita & ego eos misi in mundum, & pro eis sanctifico me ipsum, vt sint & ipsi sanctificati in veritate, vt omnes vnum sint, sicut tu Pater in me, & Ego in te, vt & ipsi in nobis vnum sint vt credat mundus quia, tu me misisti, vt sint consummati in vnum, &c.* Quibus verbis, liquido demonstratur, Christum, non tam vni & soli Petro, quam vnitati infallibilem clauium potestatem detulisse, vt D. Cyprianus, & Augustinus confirmant, 24. quæst. 1. can. quodcumque can. loquitur, can. alienus. Addendum cap. 20. Ioannis vers. 21. *Sicut misit me Pater, & Ego mitto vos. Accipite Spiritum sanctum, quorum remiseritis peccata, remittuntur eis, &c.* Quando igitur missio vera & realis est collatio iurisdictionis,

auctore Apostolo 10. ad Romanos, *quomodo
 predicabunt nisi mittantur?* Christus autem, om-
 nes Apostolos atque discipulos, qui Episco-
 palem & presbyteralem ordinem referebant, im-
 mediate, indiuidue, & collectiue misit, sicut à
 Patre suo, id est, cum iusta, & spiritali autho-
 ritate ad Ecclesiam regendam necessaria, mis-
 sus fuerat: Consurgit, totum ordinem hierar-
 chicum, Episcopali, & Sacerdotali ordine con-
 stantem, immediate, proportionate tamen at-
 que subordinate, suam potestatem & iurisdic-
 tionem, hoc est, *facultatem regendi Ecclesiam,*
 à Christo deriuare: quemadmodum in Galliis,
 inferiores iudices ac Magistratus, quanquam
 subditi Parliamentis, æque tamen immediate
 auctoritatem suam à rege Christianissimo mu-
 tuantur, quam ipsa Parliamenta: *nam quæ sunt, à
 Deo ordinata sunt,* Romanorum 13. nequaquam
 vero ordinata forent, nisi aliqua, & inter ipsos
 Magistratus, & inter Ecclesiasticos, subordina-
 tio decurreret. Adiunge D. Pauli testimonium
 Act. 20. *Attendite vobis & vniuerso gregi, in quo
 vos S. Spiritus posuit Episcopos, regere Ecclesiam Dei.*
 Quam doctrinam, D. Bernhard. lib. 3. de Consi-
 deratione ad Eugenium ca. 10. mirum in modum
 illustrat: *Erras, inquit, si vt summam, ita & solam in-
 stitutam à Deo vestram Apostolicam potestatem existi-
 mas: si hoc sentis, dissentis ab eo qui ait, non est pote-
 stas nisi à Deo: proinde quod sequitur, qui pote-
 stati resistit, Dei ordinationi resistit, et si principaliter
 pro te facit, non tamen singulariter.* Denique
 idem ait, *omnis anima potestatibus sublimioribus
 subdi-*

Roman. 13.

*subdita sit: non ait sublimiori tanquam in vno, sed
 sublimioribus tanquam in multis. Non ergo tua sola
 potestas à Domino, sunt mediocres, sunt & inferiores:
 Et quomodo quos Deus coniunxit, non sunt separan-
 di, sic nec quos subiunxit comparandi. Monstrum fa-
 cis, si manui submouens digitum, facis pendere de ca-
 pite, superiorem manu, brachio collateralem. Tale est,
 si in Christi corpore, membra aliter locas, quam di-
 sposuit ipse, qui posuit in Ecclesia quosdam quidem A-
 postolos, quosdam Prophetas, alios vero Euangelistas, Ephes. 4.
 Pastores, & alios Doctores, ad consummationem san-
 ctorum: in opus ministerij, in adificationem corporis
 Christi: Lector diligens videat integrum caput.
 Quod si forte reclamant, hanc potestatem, quã
 Christus immediata missione cõcessit discipu-
 lis, nõ tam spectare ad iurisdictionem exterioris,
 quam interioris fori: Opponens, cunctos
 Patres antiquos Ecclesiæ, id absolute interpre-
 tari, de quacunque potestate, ad Ecclesiam re-
 gendam necessaria, tam in interiore, quã in ex-
 teriore foro: atque illis multo magis habendam
 esse fidem, quam istiusmodi argutis recentiorũ
 distinctionibus, quas de industria meditantur,
 vt sua priuilegia, & extraordinarias missiones,
 in iuris communis perniciem, facilius tuean-
 tur, ac dilatent. Adde quod, summa totius ex-
 ternæ iurisdictionis, in facultate excommuni-
 candi conquiescit: quam quidẽ immediate cre-
 ditam fuisse Ecclesiæ à Christo, demonstribi-
 tur n. 6. Forsan causabuntur, potestatem iuris-
 dictionis, primitus quidem institutam & col-
 latam Ecclesiæ à Christo, sed ea lege, vt postmo-*

dum per Romanos Pontifices, Petri successores, propagaretur, atque aliis Episcopis communicaretur: eamque ob causam, omnem auctoritatem isthinc hodie repeti ac deriuari. Respondebis, praxi Ecclesiæ primitiue, & sacris canonibus, exploratissimum esse, collationes beneficiorum, sicut nunc eas vocitant, quadringentis & mille annis, communi iure, hoc est sacrosanctis electionibus, factas; ratio est quoniã *omnis principatus, quo ad vim coactiuam, ab hominum consensu pendet, vt lex diuina & naturalis confirmant: quas aduersum, neque spatia temporum, neque priuilegia locorum, neque dignitates personarum, vnquam præscribere poterunt. Hoc iacto & præmisso fundamento, sequentia principia directe & necessario colligimus.*

3. Primum, Ecclesiæ definitionem referabit: *Ecclesia est politia monarchica, ad finem supernaturalem spirituales instituta, regimine aristocratico, quod omnium optimum, & natura conuenientissimè est, temperata à summo animarum pastore Domino nostro: qui Rex est, monarcha, Dominus absolutus, fundator, petra, & caput essentialis Ecclesiæ, ab absolutum, siue pure monarchicum in eam habet imperiũ: cumq; sua omnipotentia, & virtute infinita, absq; crucis scandalo homines saluare potuisset, nihilominus, vt potentiã, fastum, superbiam, & sapientiam mundi confunderet, ac destrueret, suosq; ministros humillime de se sentire doceret, per stultitiam predicationis, de qua numero xi. disputabitur, saluare voluit*

voluit credentes, ne in eis conspectu, gloriaretur omnis caro: primę Corinthiorum 1. Isthinc vero inducimus, hunc fidei articulum, *Credo vnam sanctã Ecclesiam Catholicam*, esse veritatis sempiternę, propterea quod, lege euauelica stante, Christus diuortium cum Ecclesia sponsa facere non potest: quod de symbolico & ministeriali capite Romano Põtifice, asseri non debet, quę saltem ad tempus, adesse & abesse videmus sine Ecclesię interitu: nam compertũ est, sedem Apostolicam aliquando tres, aliquando septem annos vacasse: siquidem, præceptum de habendo Pontifice, affirmatiuum, nõ negatiuum est.

4. Secundum principium, docet D. Petrum esse tantummodo dispensatorem & caput ministeriale, non dominum aut fundatorem Ecclesię: hoc enim vni, & soli Christo, capiti essentiali, per quem & propter quem substat Ecclesia, competit: qua de causa, Petrum sic alloquitur Matthæi 16. *Tu es Petrus, & super hanc Petram adificabo Ecclesiam meam: & portæ inferi non praualebunt aduersus eam:* audis? non dicit tuam Ecclesiam, aut portæ inferi non praualebunt aduersum te. Similiter Iohannis 21. *Pasce oues meas, pasce agnos meos:* non dicit tuas oues, aut tuos agnos; vt ostenderet, Ecclesiasticos ad puram dispensationem aut administrationem, non ad aliquem dominatum temporalem, aut principatum mere & absolutè monarchicum, vocari. *Reges gentium dominantur eorum, vos autem non sic,* Lucę 22. & 1. Petri 5. *Pascite qui in vobis est gregem Dei, prouidentes non coacte sed spontanee* secun-

*secundum Deum: neque dominantes in clericis: sed forma, aut exemplum facti gregis ex animo. Quos scripturæ locos, D. Bernhardus 2. ad Eugenium capite 5. ita explicat: Tergo & tu. & tibi vsurpare aude, aut dominans apostolatum, aut apostolicus dominatum. Plane ab alterutro prohiberis, si vtrumque simul habere voles, perdes vtrumque: forma Apostolica hac est, dominatio interdicitur, indicitur ministratio, qua commendatur exemplo legislatoris: Ego in medio vestrum sum, sicut qui ministrat, &c. Qua epanorthosi, D. Petrus, & Bernhardus, specimen regiminis aristocratici, quod numero 5. 6. & 8. describetur, nobis ponunt ante oculos. Non me latet, recentiores, vt sua priuilegia expeditius propugnent, obtendere Dominum hac voce *pasce oues meas*, vni & soli Petro totam detulisse iurisdictionem ecclesiasticam, quo eam deinceps, pro animi sui arbitrio, quibuscumq; vellet dispartiretur. At sacræ scripturæ oraculis, omnium antiquorum doctorum monumentis, nec non etiam ipsa praxi veteris ecclesiæ tam plane atq; aperte confutantur, vt mirum sit illos tam absurda comminisci aude-
re. Siquidem, diuinum hoc proloquium, *Pasce oues meas*, &c. primam ac plenam facultatem exequendi aut dispensandi legem diuinam, naturalem, & canonicam B. Petro capiti ministeriali confert, iuxta regulas temperamenti aristocratici: de quo consule numerum 9. Quibus ita positis, facilis remanet solutio istorum & similium argumentorum: Petrus est petra, fundamentum, & caput Ecclesiæ: Ergo ab-*

que

que illoruit Ecclesia: vel corpus sine capite, rivus sine fonte, radius sine sole, palmes sine stipite, ramus à trunco abscissus perit, & ardet: Igitur etiam Ecclesia nequit subsistere sine Papa. Quasi vero, Romanus Pontifex essentialè & primarium, non secundarium, & ministeriale caput Ecclesiæ esset: vnde præceptum habendi Pontificis, ad semper non pro semper obligat, vt loquuntur Scholastici.

5. Tertium principium, statum Ecclesiæ ab eiusdem regimine distinguit: status enim monarchicus est, cum ad vnitatem atque ordinem vindicandum, cum ad exequutionem canonû, quæ Romano Pontifici, velut capiti ministeriali congruit: regimen vero aristocraticum, propter solidam prouidétiam, efficax consiliû, & constitutiones eorundem canonum: quam ob causam numero x. diximus, *Claves toti datas fuisse Ecclesiæ, vt per vnum exercerentur.* Enimvero, canone aut consilio Ecclesiam sponsam gubernari voluit Dominus, quo Romani Pontifices, atque alii Episcopi, nihil quicquam magni momenti de proprio motu, aut oligarchici concilii suasionè decernerent, sed aristocraticum Ecclesiæ concilium, frequenter cogèrent, ac consulèrent: Ideoque ab antiquis Patribus sancitum legimus, vt singulis annis prouincialia concilia bis conuocarentur. Quæ autem est ratio œcumenici concilii ad Romanum Pontificem, eadem quoque & synodorum particularium ad suos Episcopos: quoniam particulares Ecclesias itidem canone, non

absoluta potestate, à propriis Episcopis gubernari oportet. Porro, senatum aut concilium natium Ecclesiæ à Domino institutum, vocamus, non modo Episcopos, verumetiam omnes presbyteros, curam animarum habentes: quorum illi Apostolis: hi vero LXXI. discipulis successerunt, *distin. 68. can. Chorepiscopi: 16. quest. 1. can. Ecclesia: & distin. 23. can. presbyter:* Etenim, quondam presbyteri Ecclesiam in commune regebant, vt D. Hieronymus auctor est, *can. legimus. dist. 93.*

6. Quartum, infallibilem potestatem discernendi, aut condendi canones, esse penes totam Ecclesiam, aut generale concilium, illam repræsentans: qua in re, natura regiminis aristocratici potissimum consistit: ac partim diuino, partim naturali lumine demonstratur. Quando quidem, oculi, quam vnicus oculus, longius atque acrius prospiciunt: ac nemini vni, ne superbiret, à Deo vel à natura datum est, vt sapiat: Deinde, *corpus Ecclesiæ non est vnum membrum, sed multa: si totum corpus oculus, vbi auditus?* primæ Corinthior. 12. & 14. versic. 32: *Spiritus Prophetarum, Prophetis, id est, Ecclesiæ, subiectus est.* Etenim, *Episcopatus vnus est, cuius à singulis in solidum pars tenetur, 24. quest. 1. can. loquitur.* Itaque, quod omnes tangit, necessum est ab omnibus quoque comprobari: compræsertim, *omnis Pontifex ex hominibus assumptus, circumdatus sit infirmitate:* ac proinde fallere & falli potest, nisi *Ecclesiam calumniam firmamentum veritatis,* 1. ad Timoth. 3. in concilium adhibeat

habeat. Quapropter Ecclesiæ, non vni & soli Petro, Dominus in cælum ascensurus spiritum veritatis pollicetur, Iohannis 14. versic. 16. *Ego rogabo Patrem, & alium paracletum dabit vobis, vt maneat vobiscum in aeternum, spiritum veritatis.* Item Matthæi 18. Ecclesiam sibi ipsi sufficientem & architectonicam, infallibilis tribunalis erectione constituit: cum B. Petrum rescire gestientem, quoties fratri suo peccanti indulgeret, in hunc modum informat: *Si peccauerit in te frater tuus, vade corripe eum inter te & ipsum solum &c. Si Ecclesiam non audierit, sit tibi sicut ethnicus & publicanus: Amen dico vobis, quacumque allegaueritis super terram, erunt ligata & in cælo, &c. Iterum, dico vobis, quia si duo ex vobis consenserint super terram de omni re quacumque petierint, fiet illis à Patre meo qui in cælis est, vbi enim sunt duo vel tres congregati in nomine meo, ibi sum in medio eorum.* Quo ex proloquio discimus, Christum immediate concessisse ordini hierarchico, quem hic nomine Ecclesiæ designat, facultatem excommunicandi: nam, licet denarius numerus, eminente à causaliter omnes capit numeros, sic formula hæc, *dic Ecclesiæ*, eminenter inquam & causaliter, plenitudinem potestatis Ecclesiasticæ, cum omni superiore Ecclesiastico, aliqua iurisdictione prædita, complectitur, siue sit Curiæ, Episcopus, Papa, aut Concilium generale, in quod omnes controuersiæ, tanquam in vltimum atque infallibile tribunal, omnem potestatis plenitudinem contineos, resoluuntur.

Paret,

Pater, quoniam statim atq; Dominus hoc protulit oraculum, *dic Ecclesia*: continuo pluraliter subiungit, *Amen dico vobis, quaecunque alligaueritis super terram, &c.* Vnde liquido apparet, ibi formaliter & proprie non agi de Ecclesia pro vnico homine, sed pro pluribus vna congregatis: quocirca eodem filo orationis, Dominus impartitur Ecclesię facultatem sese congregandi in concilium, atque infallibiliter decernendi: *Iterum dico vobis, quia si duo ex vobis consenserint super terram, &c. vbi enim sunt duo vel tres congregati in nomine meo, ibi sum in medio eorum.* Neque silentio præterire opus est, Christum in hoc textu, consilium aristocraticum diuinitus, non oligarchicum humanitus institutum, designare: numerumque certum pro incerto, ac minimum numerorum ideo expressisse, quo omnem tergiversandi occasionē litigiosis hominibus eriperet: ostenderetque ad iustam Ecclesię moderationem, non vnus tantum Romani Pontificis, sed trium aut duorum ad minus consensum & concordiam requiri. Profecto, quamcunq; in partem se conuerterint aduersarij fateantur oportet, hæc verba, *vbi enim sunt duo vel tres congregati in nomine meo, &c.* absolutam, atque infallibilem vnus Papæ auctoritatem necessario excludere: ac demonstrare, Ecclesiam inuitam, dissentientē, aut inconsultam obligari non posse: quod vsquequaq; legi naturali cōgruit, & praxi veteris Ecclesię abunde confirmatur: Nam Hierosolymitanum cōcilium, omnium apostolorum & presbyterorū consen-

Confessione ac suffragiis ita concluditur Acto-
 rum 15. *Visum est Spiritui sancto & nobis*, Dein-
 de, Partes Ecclesiæ Africanæ, quos inter D. e-
 rat Augustinus, Cælestino 1. Romano Pontifi-
 ci scribunt, *Non esse credibile, Deum uni cui-
 bet inspirare examinis iustitiam, & innumerabi-
 libus congregatis in concilium illam denegare*. Fa-
 cit ad huius doctrinæ commendationem, Zo-
 zimi Papæ sententia, qui se aperte inferiorem
 concilio fateretur, dum Galliæ Episcopis respon-
 det, sedis Apostolicæ auctoritatem, sacris con-
 ciliorum sanctionibus derogare non posse, 25.
 quæst. 1. can. *Contra statuta Patrum, condere ali-
 quid vel mutare, nec huius quidē sedis potest au-
 thoritas: apud nos enim inconuulsis radicibus vivit
 antiquitas, cui decreta Patrum sanxere reueren-
 tiam*. Istud similiter accurrit, magni Gregorij
 respōsum, qui se quatuor Concilia generalia ve-
 nerari fateretur, sicut quatuor libros sancti Euāge-
 lij: quia dum vniuersali sunt consensu constituta,
 se & non illa destruis, quisquis præsumit aut solue-
 re quos religant, aut ligare quos solvunt, dist. 15.
 can. sicut sancti Euangelij. Certè, qui acta con-
 ciliorum generalium reuoluerit, facile videbit,
 vnum solum Pontificè Romanum in synodis
 generalibus, decreta fidei catholicæ nõ facere,
 sed inductione, & consensu omnium Ecclesia-
 rum particulatum inito, illa vniuersim infer-
 re ac concludere. Quæ certissima atq; euiden-
 tissima est regiminis aristocratici demōstratio:
 & confirmatur can. maiores 24. quæst. 1. 7. Sed
 forte quispiam arguet, Christum Lucæ 22. ro-

gasse pro Petro ne eius fides deficeret: eique insuper præcepisse, ut fratres suos confirmaret. Respondetur ad primum, hanc Christi pollicitationem, iuxta sensum literalem scripturæ, ad solum tempus dominicæ passionis extēdi, quo scandalum crucis in vniuersos Domini discipulos, maximè vero in Beatum Petrum, qui ter magistrum suum negauit, erat debacchaturū: Vnde Marthæi 26. Dominus discipulos in hūc modum affatur: *Omnes vos scandalum patiemini in me in ista nocte: scriptum est enim. percutiam pastorem & dispergentur oves gregis: Respondens autem Petrus ait illi: & si omnes scādalizati fuerint in te, Ego nunquam scandalizabor: Ait illi Iesus, Amen dico tibi, quia in hac nocte, antequam gallus cantet, ter me negabis.* Præterea Lucæ 22. *Simon, ecce Sathanas expetuit vos ut cribraret sicut triticum: Ego autem rogavi pro te, ut non deficiat fides tua: & tu aliquando conuersus confirma fratres tuos.* Vbi attendere oportet, Christū non dixisse Petro, Ego rogavi pro te ne vnquā erres, aut ut sis infallibilis: sed tantum, Ego rogavi pro te, ut non deficiat fides tua: & Petrum errasse quidem, eius vero fidem nequaquam defecisse quo ad habitum, sed quo ad actum: nam ore non corde Dominum negauit. At secundum qui antecedentia & consequentia huius textus considerate examinarit, prima fronte videbit, D. Petrum, postquam ex titubatione trinæ negationis, quasi ex grauissimo sopore emerit, multo magis idoneum fuisse, tum ad suos collegas fluctuantes confir-

man-

mandos, tum ad fratres dispersos in Ecclesiam reuocandos, vt ibidem resurrectionem Domini prestolarentur. Quamobrem, hoc argumentum, fallit à dicto secundum quid, ad dictum simpliciter: quia istud priuilegium, soli Petro, ob imminens scandalum crucis; factum est. Hercle, si solus Papa, non Ecclesia collectiue sumpta est infallibilis: insurgit Paulum grauissime peccasse, Galatarum 2. cū demonstrat Petrum in ideo fuisse reprehensibilem, quo ad veritatem euangelij minime ambularet: quæ verba valde notanda sunt. Porro, isthæc reprehensio, appellationi ad concilium æquipollet, vt Cancellarius Parisiensis obseruat: ratio est, quia si D. Petrus tum temporis B. Paulo rectè monenti obstitisset, non dubiū est, quin Ecclesia in concilium congregata, dissidium inter illos subortum diremisset: vt paulo ante controuersiam super obseruatione legalium deciderat, Act. 15. Hic pro appendicula & ampliacione fauorum adnectere lubet, D. Petrum singulares personas aut Ecclesias disgregatas, posse in fide, per sacrę scripturæ aut canonum interpretationem, roborare; hocque sensu, B. Hieronymum epistola ad Damasum PP. facultatem dicendarum aut tacendarum hypostaseon, id est symboli Nicæni interpretationem, ab eodem Damaso flagitare: *A pastore, inquit, presidium ouis flagito: discerne si placet, non timebo tres hypostases dicere, si subebis*: eadem quoque est ratio Theodoretī, & aliorum, qui sanctam sedem apo-

stolicam per fugio habuerunt.

8. Quintum principium indicat frequentem celebrationem synodorum, absolute & simpliciter necessariam ad Ecclesiam melius, sanctiusq; regendam: quia ut docet Aristoteles in politicis, lege, quam absoluto vnus imperio, gubernari multo præstat: quoniam lex, instar Dei, amore, ira, odio, aliisque affectibus humanis caret: Vnde in actis conciliorum, huiusmodi formulæ crebro occurrunt, *præter canonem, absque canone, contra canones, vel ex canone aliquid agere*: quibus formulis declaratur, Ecclesiam canone regi debere: & antiquitus nihil quicquam absque concilio & moderatione aristocratica statutum fuisse. Hinc factum legitur, ut Galliarum Episcopi, Nicolao Papæ scripserint, decretales & bullas Romanorum Pontificum, nequaquam obligare, nisi canonum disciplinis, & conciliis ante receptis atque approbatis, essent conformes: canone *si Romanorum*, distinct. 9. quo similiter referri debet canon *Omnia*, 25. quæst. 1. Consulendus Flooardus, lib. 3. cap. 21. pag. 231. quem auctorem Pater Sirmondus societatis Iesu nuper publici iuris fecit. Quandoquidem, Romanus Pontifex, qui est caput ministeriale, vniuersalem Ecclesiam, inconsultam, dissentientem, inuitam, vel inauditam, obligare nequit: quia cum leges instituantur cum promulgantur, firmantur, cum moribus videntur approbantur: teste Augustino distinct. 4. can. in istis: & in hoc, Ecclesie catholice libertas, seu regimen aristo-

craticum maxime versatur: atque expeditissima & suauissima est ratio schismaticum facien-
dorum, ac impediendorum. Quo fultus prin-
cipio Hincmarus archiepiscopus Rhemenfis
doctissimus, Hincmaro Laodunensi episcopo
nepoti suo, respondet, decretales epistolas
Pontificum, quas ante synodum Nicenam
editas perhibent, exiguae esse fidei, propterea
quod sacris canonibus minime concordant;
videndus idem Flodoardus, libro tertio
capite 22. fol. 243. verso, & fol. 244. recto. Ist-
hinc autem planè dignoscitur, quo iure maio-
res nostri Galli vsi fuerint.

9. Sextum, plenitudinem auctoritatis Ponti-
ficis definit, primo ad Ecclesias particulares
per mundum dispersas, sed nequaquam ad Ec-
clesiam vniuersalem in concilium congrega-
tam: secundo, ad executionem, interpretatio-
nem, & dispensationem, minime vero ad insti-
tutionem canonum, nisi per se aut per legatos
suos concilio præsideat, atque omnium Pa-
trum suffragia & consensum subducat, vt nu-
mero 6. docuimus. At eo solum in casu Papa
de synodorum decretis dispensare potest, quo
ipsummet concilium, si esset congregatum,
dispensaret: idque Zozimi Papæ sententia nu-
mero 6. laudata confirmat, & Leo primus,
can. 2. priuilegia: *Dispensatio, inquit, nobis tra-*
dicta est, & ad nostrum tendit reatum, si paterna-
rum regule sanctionum, nobis consentientibus,
vel negligentibus violentur. D. Bernardus, 3. ad
Eugenium cap. 10. *Quid inquit, prohibes, d. 15. p. 1.*

*non, sed dissipare: non sum tam rudis ut ignorem
 positos vos dispensatores, sed in adificationem, non
 in destructionem. Denique queritur inter dispen-
 satores ut fidelis quis inueniatur: ubi necessitas
 urget, excusabilis dispensatio est: Vbi necessitas
 prouocat, dispensatio laudabilis est, utilitas dico
 communis, non propria. Cæterum, in his duobus
 articulis, quos hoc proloquio complexi su-
 mus, status monarchicus Ecclesiæ, siue pleni-
 tudo iurisdictionis papalis potissimum consi-
 stit: non autem in absoluta potestate, quam cõ-
 tra ius diuinum & naturale, plerique recentio-
 res in Ecclesiam inuehere nituntur. Profecto
 octingentis atque amplius annis, hoc est ante
 imperij translationem ad Francos, Romani
 Pontifices sese tantummodo ultores siue exe-
 quutores canonum prædicabant: lapsu demum
 temporis, cum omnes Christianæ nationes
 summis ignorantia tenebris consopitæ deti-
 nerentur, absoluam auctoritatem omnia de-
 cernendi collegerunt: præcipuè à Gregorij VII.
 temporibus: cuius vitam ab Onuphrio scri-
 ptam, historiæ studiosi euoluent: prætereaque
 obseruabunt, Papam regulariter & ordina-
 rie ius habere conuocandarum synodorum
 generalium, quatenus potestatem habet super
 Ecclesias particulares disgregatas per orbem
 terrarum.*

Summa huius disputationis est, à statu mo-
 narchico Ecclesiæ, vnitatem, ordinem, cum
 efficaci executione canonum, procedere:
 à regimine autem aristocratico, sanctissimum
 consi-

consilium, atque infallibilem prouidentiam & decisionem; qua quidem, res publica Christiana in perpetuam ædificationem, & non in destructionem gubernatur.

10. Septimum, docet Ecclesiam sumptam pro cœtu fidelium, siue pro Christiana republica, vnico & solo capite ac fundamento essentiali Christo Domino esse contentam: nihilominus, in ratione exercitij atque exequutionis regiminis eiusdem Christianæ reipublicæ, à duobus, Pontifice scilicet, & politico Principe differenter gubernari, can. duo sunt, dist. 96. & can. Principes 23. quest. 5. Congruenter quidem ad præceptum Domini Matthæi 22. *Reddite quæ sunt Cæsaris Cæsari: & quæ Dei Deo.* Hoc enim quasi mutuo obligationis & beneuolentiæ vinculo, Ecclesiam cum politia seculari colligari voluit Dominus: ne Principes & Ecclesiastici inter sese digladiarentur. Quam salutarem distinctionem, qui ignorant, dissimulât, aut confundunt, in maximos & periculosissimos scopulos allidunt, atque Ecclesiasticos Principibus politicis suspectos reddunt, quasi nouis rebus studerent.

11. Sed de hac re amplius si placet disputemus: cum enim lex euangelica vitam æternam pro fine, atque animam humanam pro materia & subiecto natiuo habeat: tota occupari debet in internis conscientiæ motibus dirigendis, minimè verò in manu aut vi externa cohibenda: ac proinde, iudicat de medijs necessarijs ad beatitudinem conformiter ad causas et-

sentiales spirituales religionis Christianæ; hoc
 est, suasiue tantum & directiue, per verbi di-
 uini prædicationem, Sacramentorum dispen-
 sationem, & si res postulet, per exclusionem ab
 ecclesiastica communione, ope censurarum,
 id est armorum spiritualium Ecclesiæ, quæ o-
 lim, absque consilio & moderatione aristocra-
 tica presbyterij, de qua numero 5. differuimus
 nefas erat distringere: idque natura regiminis
 aristocratici exegit: & à quo tempore fieri de-
 sinit, magna Ecclesiasticæ disciplinæ consurba-
 tio subsequuta est, sicut omnes petiti norunt.
 Verum, hæc doctrina, partim Ecclesiæ defi-
 nitione numero 3. tradita, partim etiam multis
 evidentissimis scripturæ oraculis fulcitur. An-
 nõ Dominus Ioannis 18. distincte Pontio Pila-
 to asseuerat, *regnum suum non esse de hoc mun-
 do?* & Lucæ 9. *vulpes foveas & aues cæli nidus
 habere, filiam autem hominis non habere ubi ca-
 pus suum reclinet?* Quod idem est ac si per-
 biberet, Ecclesiam, neque territorium,
 neque ius gladij, carceris, aut alterius pœ-
 næ corporalis diuinitus habere: anima e-
 nim, quæ proprium est subiectum legis euan-
 gelicæ, interno solum, non externo mouetur
 principio: atque ius gladij materialis, necessa-
 rio territorium, sicut effectus causam, sequi-
 tur. Hinc euenit, vt Dominus cuidam de
 turba, qui eum rogabat vt fratrem suum impel-
 leret ad diuidendam secum paternam hæredi-
 tatem, responderit, *homo, quis me constituit iudi-
 cem aut diuisorem super vos?* Lucæ 12. Quasi di-
 xit-

xisset, Ecclesiam quæ animas hominum non terrena impetia habet pro subiecto, de terrenis hereditatibus ac possessionibus minime iudicare. Siquidem, *in carne ambulantes, non secundum carnem militamus: nam arma militiæ nostræ non carnalia sunt, sed potentia Deo, ad destructionem munitionum, consilia destruentes & omnem altitudinem extollentem se aduersus scientiam Dei, & in captiuitatem redigentes omnem intellectum in obsequium Christi.* 2. Corinthior. 10. Vbi obseruandum venit, corpora, materiali quidem gladio cogi atque occidi: intellectum vero, nequaquam in obsequium Christi captiuari: hoc enim solo doctrinæ & Sacramentorum pabulo consequimur. Accedit & cap. 3. ad Philipenses vers. 20. vbi Apostolus perhibet, *nostrum politeuma*, id est Christianam gubernationem, totam esse in cælis, unde *Saluatorem Dominum nostrum Iesum Christum expectamus*: idque ita esse voluit Dominus, ne Ecclesiastici, aut sæuis, aut negotiis secularibus sese immiscerēt. Quid præterea D. Bernardum lib. 1. de consideratione cap. 6. commemorari? *Nō monstrabunt puto inquit, vbi aliquando quispiam apostolorum iudex federis hominum, aut diuisor terminorum, aut distributor terrarum. Stetisse denique lego. Apostoles iudicandos, sedisse iudicantes non lego &c.* Ergo in criminibus, non in possessionibus potestas vestræ: quoniam propter illa, & non propter hæc, accepistis claves regni cælorum: præuaticatores utique exclusuri, nō possessores. Quoniã tibi maior vis datur dignitas, & potestas, dimittendi peccata, an

prædia diuidendi? sed non est comparatio. Habent hæc infima & terrena iudices suos, Reges & Principes terra: quid fines alienos inuaditis?

Contra hæc diuina oracula, meridiana quidem luce clariora duo potissimū obici video: Primum, Ananiam cum Saphira vxore, morte punitos fuisse à B. Petro, ob mendacium factū Sancto Spiritui Actorum 5. Deinde, Apostolum primæ Corinthiorum 6. indicare Christianos, quādiu sub ethnicis Principibus & magistratibus degerunt, tibi ipsis iudices in causis ciuilibus deligere potuisse: *Secularia igitur iudicia si habueritis, ait, contemptibiles qui sunt in Ecclesia constituite ad iudicandum.* Respondeo, illud eximium Petri facinus, miraculosum, extraordinariū, & sancti Spiritus afflatu factū: ac proinde, ad ius ordinariū non spectare, nihilque magis trahi posse in argumentū, quā vel caput primū Ieremiæ, *Ecce constitui te hodie super gentes, & super regna, ut euellas, & destruas, & disperdas, &c.* vel locū de duobus gladiis Lucæ 22. quandoquidē, hæc allegorice & spiritualiter intelligenda sunt: ab allegorico autem & mystico sensu, validum argumentum duci nō posse, ipsi etiam pueri norunt. Neque est profecto, quod hæc D. Bernardi auctoritas cuiquam religionem facessat, capite 4. libri 4. ad Eugenium, *Conuerte gladiū tuū in uaginā: Tuus ergo & ipse: tuo forsitan nutu, etsi non tua manu, euagināndus: uerque ergo Ecclesia & spiritualis scilicet gladius, & materialis: Sed is quidem pro Ecclesia, ille uero & ab Ecclesia exerendus est: ille sacer-*

facerdotis militis manu, sed sane ad nutū sacerdotis, & iussum Imperatoris. Hæc enim tantum declarant, Ecclesiã ius habere iniuriã id est docendi & suadendi, quando Princeps politicus gladio uti debeat ad gloriã Dei: de qua re numero sequenti. Certè cum Ecclesiastici vitæ factimonia splenderet, Principes Christiani, ut omnem iniuriæ suspicionem à suis inceptis & consiliis amolirentur, pace & bello, ecclesiasticorum consilio iure quidem utebantur: Sed ab eo tempore id merito facere desierunt, quo Ecclesiastici in suspensionem affectatæ monarchiæ temporalis venerunt, de qua Eugubinus, Bozzius, Carrerius, & ipsi Cardinales Bellarminus, atque Baronius libros operosissimè scripserunt. Quæ opinio si vera esset, tamen ratio & prudẽtia illos auctores docere debuerat, ut his infelicissimis temporibus sibi ab huiusmodi descriptione temperarent. Secundum argumentũ, fallit ab ignoratione elenchi: etsi enim testimonia sacre scripturæ paulo ante laudata, aperte conuincant Ecclesiam iure diuino territorium, ius gladij, & forti contentiosi, minime habere; attamẽ non negat, quin iure humano & ex principum cõcessione illud possidere queat: locus autẽ Apostoli, non de diuino, sed de humano & arbitrario iure loquitur, puta quando ex mutua litigatorũ cõsensione, arbitri cooptantur, qui dissidia & lites sine strepitu forẽsi amice dirimant: hoc. n. omnes faciliẽ animaduertẽt, qui cap. 6. primæ Corinthiorum considerate, & sine alio quam veritatis præiudicio legerint.

12. Iam ad ciuilem potestatem transeamus: sane, cum Princeps politicus dominus sit rei publicæ, atque territorij; vindex ac protector legis diuinæ, naturalis, & canonicæ, cæque de causa gladium portet, Roman. 13. solus habet facultatem cogendi, aut coercendi, irrogando pœnas corporales. Quapropter ad Ecclesiæ incolumitatem, & canonum ecclesiasticorum executionem, leges sancire, atque inter sua edicta, codices, aut capitularia inserere potest: sicut de imperatoribus Constantino, Theodosio, Iustiniauo, Carolo magno, B. Ludouico, Carolo vii. Francisco i. aliisque Gallorum principibus exploratum habemus. Vnde Augustinus epist. 48. ad Vincentium ait, *Reges terra Christo seruire debere, etiam leges ferendo pro Christo.*, iuxta Davidis oraculum, *et nunc Reges intelligite, erudimini qui iudicatis terram: seruite Domino in timore.* Eusebius patiter, capit. 24. libri 4. de vita Constantini magni, narrat optimum Principem sic Episcopos affari consueuisse, *Vos intra, ego autem extra Ecclesiam à Deo episcopus constitutus sum*: quasi diceret, Principibus Christianis ex proprio officio incumbere, ad diuini, naturalis, & canonici iuris executionem leges sciscere, & si res postulet (seruato temperamento parabola zizaniorum, Matthæi 13. id est publica pace salua) gladium distingere: hoc enim D. Augustinus Epistola ad Vincentium memorata, liquido demonstrat. Quibus bene perceptis, facile est videre; & quo sensu Opratus Miletitanus asserat, *Ecclesiam esse in Republica*: hoc est,

est, tanquam in alieno fundo, territorio, ac dominio : & iurē an iniuria olim Christiani Principes, Nicēnam, Constantinopolitanam, Ephesinam, Chalcedonensem, atque alia concilia generalia cōegerint, hoc enim ad legis diuinæ, naturalis, & canonicæ executionem spectat.

13 Hic pro coronide & appendicula attemus, natiuas Ecclesiæ catholicæ libertates, siue ius commune à Deo & natura institutum, his octo proloquiis ac fundamentis, tam perspicue roborari, vt nemo in illud impingere possit, quin eadem opera, legem diuinam, naturalem, & canonicam labefactet. Hoc autem quoties accidit, toties Gallis iustam præbuit occasionem prouocandi tanquam ab abusu: quarum appellationum, Princeps & Magistratus politicus, velut Ecclesiæ protector, & vindex canonum, summam habet moderationem: de solo enim abusu iudicat, idque ad executionem canonum pertinet. Verum, hæc ratio procedendi Gallorum, originem præbuit Ecclesiæ Gallicanæ libertatibus, vt eas vulgo nominant. Audio Hispanos, atque alias nationes Christianas, quando aliquid à Romana curia emanat, quod eorum moribus ac institutis aduersatur, intercedere consueuisse, quo minus id executioni mandetur: Ex quo apparet, illos cum Gallis re ipsa conuenire forma tantum, & modo agendi hac in parte discrepare.

Confutatio contrariæ opinionis.

14 Qui contrariam sententiam, id est abso-

luram potestatem tuerentur, primo statum Ecclesie cum ipsius regimine confundunt: Enimvero, quia Christus D. Petrum in Ecclesie pastorem ac vicarium suum adoptauit, Ioannis 21. idemque Dominus rex est & monarcha absolutus Ecclesie numero 3. Inde colligunt, absolutum siue pure monarchicum regimen, P. item Petro Christi vicario, congruere: & continuo, Romanum Pontificem non modo totam iurisdictionem ecclesiasticam, verumetiam auctoritatem quoque in temporalia, saltem indirecte, & in ordine ad spiritualia, vt illustrissimus Cardinalis Bellarminus docet, possidere.

Secundo inducunt, nulla omnino opus esse celebratione conciliorum ad Ecclesiam melius sanctiusque gubernandam, cum Dominus vni & soli Petro infallibilem auctoritatem, cum potestate confirmandorum fratrum, detulerit, Lucae 22.

Tertio statuunt, si forte aliquando frequentur concilia, Ecclesiam in synodum congregatam, nullum plane ius habere aliquid decernendi, secluso aut non consentiente Romano Pontifice.

Quarto, summum Pontificem, omnes canones vniuersalium conciliorum ad ecclesiasticam politiā spectantes, posse ex animi sui sententia antiquare, iusque omnino relaxare, & nouum condere.

Quinto, Papam, non modo habere auctoritatem supra particulares Ecclesias per mundum disgregatas, verumetiam supra vniuersale concilium:

cilium: eique nullo in casu subiici.

Quæ fundamenta, proclive est unicuique, antecedentibus principis bene perceptis, conuellere, eò enim omnia tendunt, vt Petro ministeriali capiti, eam adscribant potestatem, quæ vni & soli Christo Domino ac fundatori Ecclesiæ conuenit: quod est sophisticum, à dicto simpliciter ad dictum secundum quid. Annon obsecro longe diuersa est Domini atque æconomi, id est Christi & Petri causa? nam Ecclesia per & propter Christum, Petrus autem per & propter Ecclesiam, sicut oculus per & propter hominem, subsistit.

Solutio secundi principij, ab iis peti debet, quæ num. 7. obseruauimus.

Tertium, quartum, & quintum, non sunt vnus assis: siquidem, fallunt à dicto simpliciter ad dictum secundum quid: quasi Petrus eandem habeat potestatem in ecclesiam cum Christo. Proculdubio si verum amamus, omnibus hominibus est inditum à natura, vt liberi & beati esse velint, quis autem naturaliter beatus esse potest, absque libertate? At si infallibilitas decernendi in vno & solo habitat Pontifice, nullus in Ecclesiæ conuentibus libertatem ferendæ sententiæ obtinet, contra quam Domino placuit, Matth. 18. qua de re, videndus numerus 6. Certe, si hæc sententia inualescat, sequitur Christum extrema quæq. passum, vt Ecclesiam sponsam, id est vniuersos Christianos, despótico Romani Pontificis imperio subderet: quod iuri diuino & naturali fuuditus repugnat.

15 Ceterum, quando ex omnibus argumētis aduersariorum, tria præcipue aliquid videntur habere ponderis, illa enucleabimus: Primū est Petrum pastorem vniuersalis Ecclesiæ constitutum à Christo, Ioannis 21. *Pasce oues meas*: hæcque diuina voce, neque Apóstolos, neque concilium generale excludi: omnes enim sunt oues Christi, propterea que à D. Petro, Christi vicario pasci debent. Respondetur, Christum illis verbis, non aliam dedisse Petro potestatem quam ministerialem, vt numero 4.5. & 9. demonstrauimus: Officium verò ministri & dispensatoris esse, mandare executioni præcepta legis diuinæ, naturalis, & canonicæ: sed iuxta regulas temperamenti aristocratici à Deo constituti: ac proinde, Petrum censeri pastorem, quoad executionem canonum, verbi diuini prædicationem, & alia eiusmodi, quæ ab vno, quam ab Ecclesia congregata in consilium, melius perfici possunt.

Secundum argumentum est, Ecclesiam congregatam in concilium, vnicam familiam, vnicum ouile, vnicum regnum, & corpus visibile Christi constituere: ac propterea vnicum etiam necessario habere caput visibile Romanum Pontificem: ac monstrum immane videretur, si vnum atque idem corpus duo suprema haberet capita, nempe Papam & concilium generale. Respondemus, Ecclesiam esse politiam monarchicam regimine aristocratico temperatam: inde autem sequi necessario, concilium, quo ad directionem regiminis, coërcitionem, & potestatem

statem sancientorum canonum, supremam habere auctoritatem: Petrum vero, quo ad executionem, atque exercitium, aut usum clauium erga Ecclesias particulares: vide numerum 4.5.6. & 9.

16 Tertio contendunt, cap. 20. concilij Romani, à ducentis octoginta Episcopis sub Syluestro Papa constitutum fuisse, vt *Nemo primam sedem, iustitiam temperare desiderantem iudicaret: neque ab Augusto, neque ab omni clero, neq; à regibus, neque à populo, iudex iudicabitur.* Quam sententiã Gratianus refert 9. q. 3. ca. Nemo. Sed vt dicam quod sentio, qui ad hunc canonem attenderit, prima facie videbit, multo plus nocere quam fauere aduersariis: ratio est, quia sententia scholæ Parisiensis, quæ decretis synodi Constantiensis, docet Papam eo tantum in casu iudicari posse à concilio, quo Ecclesiam notorie scandalizat, estque incorrigibilis: verum, si iustitiam temperare desideret, à nemine quidem iudicandus est: cum iusto lex non sit posita: ipse enim sibi perpetua lex est. Secundo, quamquam hic canon absolute statueret, attamen nihil derogaret fidei decretorum concilij Constantiensis: quoniam factus est in synodo particulari, quæ de pastore vniuersalis Ecclesiæ iudicare non debet, nisi forte se illius iudicio submittat, vt olim Sixtus III. Papa, 2. quæst. 4. can. mandastis. Quare, hæc verba, *neque ab omni clero*, distributive de aliqua Ecclesia, aut clero particulari, non collectiue de generali concilio, cuiusmodi est Constantiense, aut Basile-

ense, intelligēda sunt. Tertio, qui versatus fuerit in lectione conciliorum, quamprimum animaduertet, multa in hoc canone inconcinna esse, quæ eum manifestæ irreptionis suspectum reddunt: etenim, illis temporibus Patres Ecclesiæ non tam elate loquebantur, neque persecutiones eos de absoluta potestate cogitare patiebantur: deinde, quid opus erat mentionem facere Regum, cum nulli tum temporis Reges, sed tantum Romani Imperatores existerent? tu lector, adi Cardinalem Cusanum, libro 2. cap. 20. de concordantia catholica.

De reliquis auctoritatibus quæ ex scriptis Romanorum Pontificum protuleruntur, & 9. quæst. 3. leguntur, non est magnopere laborandum: quia Ioannes Gerso, atque alij doctores Parisienses, vno verbo respondent, nemini in sua causa credendum, nisi conformiter ad legē diuinam, naturalem, & canonicam loquatur: iuri autem diuino & naturali repugnat, caput ministeriale imperium habere absolutum in Ecclesiam.

17 Equidem, finalis causa Ecclesiæ, quæ est *vita aeterna per bonum regimen*, aperte demonstrat, Papam per & propter Ecclesiam, non cōtrā, Ecclesiam per aut propter Papam existere: proptereaque in ratione ecclesiastici regiminis, Cephā, id est Petrum, Ecclesiæ subiici, tanquam oculum homini, primæ Corinthior. 3. *Nemo itaque glorietur in hominibus, omnia enim vestra sunt*, id est Ecclesiæ, sine Paulus, sine Apollo,

Apollo, sine Cephas, &c. Item 2. Corinthior. 13.
*Omnis potestas data est in adificationem, non in
 destructionem.* Ex quo relinquitur, Ecclesiã iure
 diuino & naturali, providere atque impedire
 posse, ne Papa in sui destructionem gubernet,
 quemadmodum Constantiensi concilio ses-
 sione 4. & 5. definitum fuit.

18 Demum, quod Ecclesiam indirecta polle-
 re auctoritate in temporalia prædicant, verum
 est per modum doctrine, suasionis, directionis,
 & exclusionis à communionem ecclesiastica: fal-
 sum autem per coactionem, aut Regum atque
 Principum depositionem, vt & 11. & 12. num.
 disputauimus. Quandoquidem Ecclesia neque
 territorium, neque vsum habet gladij materia-
 lis. Qui ergo Reges aut Principes Christianos
 iure ab Ecclesia abdicari contendunt, faciunt
 certe, ac si quis vrgeret, Pædagogum, quoniã
 disciplinæ scholasticæ moderatur, discipulos
 suos, si forte aduersus disciplinam obdurel-
 cant, bonis paternis exheredare posse: quod il-
 ludit à dicto secundum quid ad dictum sim-
 pliciter: nam quæ vnico, & peculiari sensu ve-
 ra sunt, ad absolutum & vniuersalem sensum
 nequaquam torqueri debent, nisi fortè à so-
 phistis & circulatoribus. Quod si vrgeant Ec-
 clesiam esse sibi sufficientem & architectoni-
 cem: dices, hoc metiendum esse ex finibus, &
 terminis, vnicuique rei præscriptis à natu-
 ra: causas vero essentielles Ecclesiæ non pati,
 vt ecclesiastici se sequis, aut secularibus negotiis

impiscent. Quamobrem, omnis sufficientia politiz ecclesiasticæ ab obseruatione mandatorum Dei, non à iure gladij, aut monarchia temporalis, petenda est, Matthæi 28. *Euntes ergo, docete omnes gentes seruare omnia quacumque mandauimus vobis: & ecce Ego vobiscum sum omnibus diebus, usque ad consummationem seculi.*

Argumenta quæ huic sententiæ patrocinantur ad tria capita reuocabimus: quorum primum, exempla complectetur quæ Sanderus, Bellarminus, Cocqueus, atque alij, ex veteri testamento, sed ab ignoratione elenchi promūt. Quotusquisque nescit, longe diuersam esse rationem Synagoga & Ecclesiæ, legis Mosaicæ atque Euangelij: illa enim territorium, & consequenter ius meri imperij habuit à Deo: quod nemo sanus de Ecclesia affirmauerit. Insuper accedit legem Euangelicam ad Mosaicam, imò verò ad quamcumque aliam politiam comparatam, legem esse vere regiam, mansuetudinis, & perfectissimæ libertatis; contra, Mosaicam esse durissimæ seruitutis, Actorum 15. versu 10. & Galat. 4.

Alterū caput, auctoritates desumptas ex iure canonico nobis exhibet, quas D. Cardinalis Bellarminus laudat: præsertim caput 3. synodi Lateranensis: quo statuitur, Reges atque Principes, qui hæreticos ex suis dominijs minime exterminarint, esse abdicandos. Sed respondeatur, isthæc & similia, nihilo plus habere iuris in Principes politicos, quam extrauagantē Bonifacij VII. *vnam sanctam*, vel constitutionem Pauli.

Pauli III. *cum ex Apostolatus officio*, quę in directorio inquisitorum legitur: siquidē, decreta hęc, priuatim & proprio motu à Romanis Pontificibus, non synodice, id est totius Ecclesię consensu, sancita fuerunt: itaque non obligāt, quoniam Ecclesia canone, non absoluta potestate regitur, numero 5. & 8.

Tertio, absolute negatur Childerici Frācorū regis abdicationem, aut Imperij translationem ad Francos, sola Romanorum Pontificum auctoritate, absque populi consensu, auctoritate, aut postulatione factam: & quamquam facta fuisset, id parui esset momenti ad definitionem præsentis controuersię, cum facti quam iuris quæstionem potius referret: sicut etiam exempla abdicationis Henrici III. Friderici II. atque aliorum Regum vel Imperatorum. De iure igitur, non de facto, disputent aduersarij: moribus enim & canonibus, non exemplis, Christianā rempublicam gubernari voluit Dominus noster Iesus Christus.

Solutio reliquorum argumentorum, siue à sacra scriptura, siue aliunde ductorum, peti debet à doctissimo tractatu Magistri Ioannis Parisiensis, de potestate Regia & Papali.

Hęc Ecclesia Catholica iudicio subiecta sūto.